

MONATA GAZETO DE E-HANDIKAPULOJ

INFORMILO

7-8

JULIO - AŬGUSTO 2007 Kol. 267-268/23

XX

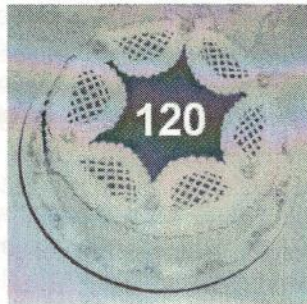
Enhavo: 120 jaroj de Esperanto, Kongressalutoj de UEA kaj IKEH,
Plano de la agado La E-pioniro inter nevidantoj
La renkontiĝoj en CZ (Plasy, Litomyšl, Č. Třebová, Zábřeh)
El ricevita poŝto Doktoro Zamenhof parolas
Lingva anguleto

XX

Karaj legantoj, ankoraŭ en tiu ĉi numero de nia gazeto vi legos pri finsonoj de la kongreso de AEH-IKEH.

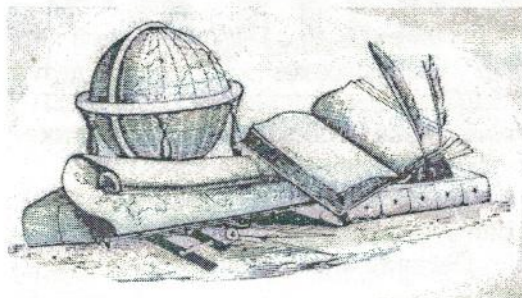
120 jaroj de Esperanto

Antaŭ 120 jaroj konis Esperanton nur unu sola persono en la mondo, la ĉefan parolis kvin milionoj kaj la anglan cent milionoj da homoj. La kondiĉoj de la tri lingvoj estis ege malsamaj, kion oni ne rajtas forgesi, se ni volas kompari la atingitajn rezultojn. Esperanto disvastiĝadis sen kapitalo, sen armiloj kaj sen politika potenco, nur per forto de sia ideo kaj per sopiro de ordinaraj homoj pri kunfratiĝo kaj interkompreniĝo. La politika potenco ofte agis kontraŭ Esperanto, klopodante ĝin sufoki. La persekutojn kontraŭ esperantistoj priskribis Ulrich Lins en la libro *Danĝera lingvo*. Tamen la premoj kutime kaŭzis pli grandan fortostreĉon de la esperantistaro, Esperanto ĉion transvivis kaj disvolvis sian kulturon kaj esprimkapblon. Nun esperantistoj estas registritaj en pli ol cent ŝtatoj de la mondo.

La nombro de esperantistoj mem eble ne estas pli granda ol antaŭ cent jaroj, sed tio multe ne gravas. Homoj venas, foriras, mortas, venas kaj foriras no-

vaj. Ankaŭ la lingvonivelo de la unuopaj esperantistoj estas tre varia, de komentantoj ĝis majstroj. Multe pli grandan progreson oni povas vidi en la Esperanto-kulturo, ĉar publikigitaj libroj ne povas el la movado forkuri tiel facile, kiel iliaj aŭtoroj. Plej fama ekzemplo estas doktoro Kazimierz Bein, nomata Kabe, kiu majstre esperantigis plurajn verkojn, precipe *La faraonon* de Boleslaw Prus, kaj poste subite forlasis la movadon. Sed liaj verkoj vivas en Esperantujo ĝis nun.

En la jaro 2006 aperis en Esperantujo pli ol ducent libroj. Kompare kun aliaj lingvoj tio estas ne multe, sed pli ol multe, se unu persono devus ĉion tralegi. Grave estas, ke aperis signifaj verkoj, kiel ekzemple italaj klasikuloj Niccolo Machiavelli, Aleksandro Manzoni kaj Giovanni

Verga. Tiel ni povas imagi, ke ĉiun jardekon kreskas nia literaturo je mil aŭ du mil novaj verkoj. Kaj ne temas nur pri tradukoj, sed ankaŭ pri originaloj, romanoj, rakontoj, poemoj, dramoj, fakaj verkoj. La originala literaturo nun listigas ĉirkaŭ kvincent aŭtorojn de diversaj nacioj kaj ankaŭ de diversaj kvalitoj.

Pri la nuntempa Esperanta literaturo ni povas diri la samon, kion antaŭ ducent jaroj skribis Josef Jungmann pri la tiutempa ĉeĥa literaturo: „Ekzistas homoj, kiuj volas faliĝi la ĉeĥan lingvon asertante, ke ĝi tute ne havas literaturon, kaj male ekzistas tiuj, kiuj kalkulante verkistojn je dekoj kaj centoj volus nian literaturon meti sur la saman nivelon kun la riĉaj literaturoj de florantaj nacioj. Ambaŭ dronas en profunda eraro. La unuaj devus lerni justecon, la aliaj modestecon.“ Simile pri Esperanto oni ofte opinias, ke ĝi ne havas propran literaturon. Sed tiu literaturo similas al ĉiuj junaj literaturoj, do ankaŭ al tiu en la tempo de Jungmann. Granda kvanto de literaturaĵoj estas kaŝita en nia gazetaro. Ĝia signifo estas ne nur kultura, sed ankaŭ lingva, ĉar ĝi estas fonto de novaj vortoj kaj frazeologiaj esprimoj.

Por novaj esperantistoj kutime estas la Esperantaj libroj ne atingeblaj, kvazaŭ ili ne ekzistus, sed nun precipe malnovajn verkojn revivigas la interreto. La nuntempa Esperanto-kulturo konsistas ankaŭ el muziko, teatro kaj radio-elsendoj. La radio-elsendoj de Pola Radio estis ĉijare ĉesigitaj, sed ili plu daŭras en la interreto, kio havas avantaĝon, ke oni povas ilin tiri al sia komputilo kaj aŭskulti, kiam oni havas tempon kaj bonan humoron. Inter la du mondmilitoj aktivis en la urbo Brno fama Verda Stacio, kie profesiaj aktoroj kaj kantistoj pre-

zantis al la mondo ĉeĥan kulturon. Eble ni foje povos revivigi la tradicion ĝuste per interreto. La unuaj hirundoj estas enkomputiligitaj sonregistroj de Jiří Kořínek kaj Josef Vondroušek, dank' al komputilaj kapabloj de Marek Blahuš. Estas domaĝe, ke ni simile ne registris koncertojn kaj teatraĵojn en nia klubejo. Sed se ni kapablos teknike solvi la problemon, eble la nuntempaj artistoj (Smyčka, Duda, Halířová) povus plu porti la torĉon.

Kompreneble, kiel ĉiu homa agado, havas nia movado ankaŭ multajn mankojn kaj malsukcesojn. Precipe la faka lingvaĵo, terminologio, estas subeवलुinta. Ni pripensu la kialojn. Mi jam menciis, ke antaŭ 120 jaroj parolis Esperanton unu homo, dum la ĉeĥan kvin milionoj da homoj, kiuj kompreneble laboris en multaj profesioj. Sed la ĉeĥa havas ankoraŭ unu grandan avantaĝon kompare kun Esperanto: nome, ke ĝi ne volas fariĝi mondlingvo. Niaj patriotoj ne klopodis disvastigi la ĉeĥan tra la mondo, ne propagandis ĝin en la plej simpla, eĉ primitiva formo, kun minimuma vortaro, por varbi kiom eble plej multajn fremdulojn.

Male, nia nacio ambiciis, ke nia lingvo egalu al la plej disvolviĝintaj lingvoj de la mondo ne per nombro da parolantoj, sed per riĉeco kaj kvalito de esprimado. Oni sisteme prilaboris terminarojn de ĉiuj fakoj sciencaj, teknikaj kaj metiaj, por verkistoj kompilis grandajn sinonimajn vortarojn, por ĝenerala klerigo de la nacio aperis multaj enciklopedioj, inter kiuj elstaras la Enciklopedia vortaro de Otto.

En Esperantujo similaj tendencoj elvokas ĉiam akrajn protestojn, ke oni volas komplikigi la lingvon, ke tio malhelpos propagandadon kaj varbadon. Esperantistoj ofte opinias, ke la tasko de Esperanto ne estas peri informojn, ideojn, opiniojn kaj kulturojn inter la homoj aŭ helpi en ilia profesia laboro aŭ subteni la ŝtatojn en ilia ekonomio, sed ĉasi novajn rekrutojn por sia propra disvastiĝo. Pro tio la klopodoj riĉigi la lingvon renkontiĝas kun indiferenteco aŭ eĉ kun kontraŭstaro.

Aliflanke estas vero, ke ankaŭ en naciaj lingvoj nur minimumo da homoj laboras aktive por sia gepatra lingvo. Ekzemple ĉeĥaj verkistoj kaj lingvistoj apenaŭ formas unu procenton de la ĉeĥa nacio, ĉar tiukaze ili devus esti cent mil personoj. Tial ni ne miru kaj ne riproĉu, ke ankaŭ inter esperantistoj nur malmultaj celkonscie laboras por disvolviĝo de la lingvo. Ni simple devas konscii pri la situacio, kalkuli kun ĝi kaj direkti nian laboron tiel, ke ĝi donu rezultojn malgraŭ tiuj malfavoraj kondiĉoj.

El ĉi tiu vidpunkto la atingitaj rezultoj de nia movado estas nek bonegaj, nek katastrofaj.

Ni ne devas forgesi esperantistajn renkontiĝojn de diversaj niveloj, ekde interklubaj kunvenoj ĝis universalaj kongresoj, kiuj fakte estas festivaloj de Esperanto-kulturo. Alilingvaj kongresoj, ekzemple por instruistoj de la koncerna lingvo, okazas nur post kelkaj jaroj kaj la partoprenantoj ricevas ĉion senpage. Esperanto-kongresoj efektiviĝas ĉiujare, kvankam la partoprenantoj devas ĉion pagi mem.

En la historio de nia movado realiĝis multaj aliaj aranĝoj, pri kiuj ni povas fieri, kvankam ili jam pasis kaj restis post ili nur mencioj en la gazetaro aŭ memstare eldonita prelegaro. Ekzemple dum la unua mondmilito esperantistoj helpis al militkaptitoj de ĉiuj landoj, kiel atestas pri tio la statistikoj en Enciklopedio de Esperanto.

Memstaraj ĉapitroj povus esti Someraj Esperanto-tendaroj, IKUE, KELI kaj IFEF renkontiĝoj, Esperanto inter blinduloj kaj handikapuloj, Esperanto-ekspozicioj kaj simile. Tiuj aranĝoj havas malavantaĝon, ke ili servas en la momento de okazado kaj poste malaperas kiel vaporo, restas nur rememoroj. La sama atendas ankaŭ ĉi tiun mian prelegon. Mi dankas pro via atentemo.

Kongresa prelego de V. Podhradská verkita de M. Malovec

Kongresaj salutoj krom tiuj du, kiujn ni publikigas, venis de la prezidantino de ĈEA, de germana E K Nurnbergo, de Belorusio, Brazilo, Aŭstralio, de sekretario de Instituto Zamenhof en afrika Togolando kaj rekte sonregistrita de la redaktoro de Radio Aktiva Uruguay.

Saluto okaze de la kongreso de AEH

Estas vera plezuro por mi saluti la 5-an kongreson de AEH-IKEH en Seĉ. Mi kredas, ke la agado de fakaj asocioj, kiel via, estas ankoraŭ tre bezonata en Esperantujo. Multaj opinias, ke pro interreto jam ne plu estas bezono pri homaj kontaktoj kaj homaj interparoloj. Mi kredas, ke tiuj, kiuj opinias tiel, certe eraras. La reto multe helpas, kiam temas pri komunikado, sed kiam temas pri farado multe malpli.

La agado de AEH estas sufiĉe konata en Esperantujo, sed ĝi meritis esti pli konata kaj havi pli da membroj ekster la lando, en kiu troviĝas via ĉefa forto kaj en kiu okazas viaj kongresoj. UEA certe pretas helpi vin tiurilate, se vi tion deziras. Esperanto estas lingvo por igi homojn egalaj. Ankaŭ via asocio strebas pri tio rilate al handikapitaj homoj. Pro tio estas tre feliĉa renkontiĝo inter agado por lingva egaleco kaj agado por homa egaleco malgraŭ fizikaj problemoj. Mi certas,

ke via asocio kapablos ankoraŭ evolui kaj helpi aliajn homojn kun problemoj en ĉi tiu lando kaj eksterlande. Mi ĝojas pro tio, ĉar en malmultaj aliaj okazoj ni trovas en Esperantujo asocion tiel rekte utilan al siaj membroj.

Multajn sukcesojn al via kongreso!

Renato Corsetti, prezidanto de UEA

Salutvortoj de Delia Pick el Hamburgo

Estimataj samideanoj,

mi volus al vi ne nur deziri bele travivatajn tagojn de la Kvina kongreso de AEH, sed ankaŭ skribi al Vi iom pri mi.

En la jaro 1987, precize je la centjariĝo de Esperanto-movado mi komencis lerni la internacian lingvon. Pli-malpli du jarojn poste, legante Esperantan gazeton, mi vidis anonceton de AEH, informante pri intenco fondi Internacian klubon de esperantistoj – handikapuloj kaj ke interesitoj skribu al Josefo Vaněček. Tuj mi kontaktis lin kaj kelkajn monatojn poste mi

veturis al Františkovy Lázně al la kongreso AEH kaj samtempe al fondiĝo de la Internacia klubo.

La franco André Wagner estis unue nomita kaj poste elektita unua prezidanto de Internacia klubo. Mi fariĝis vicprezidentino. Poste post kelkaj jaroj samideano Wagner demisiis pro sanproblemoj kaj aŭtomate mi fariĝis prezidentino. Tiun postenon mi plenumis ĝis nun. Ĉijare okaze de nia Kvina kongreso kaj balotado mi decidis ne kandidati denove kaj cedi la lokon al iu pli juna, kiu eble povas alporti novajn ideojn kaj plijuniĝon al la klubo.

Dum tiuj 15 jaroj mi klopodis helpi al Jozefo kaj poste al Jarmila en ilia laboro kaj ili estis veraj festojaroj por mi. Mi ekkonis multajn grandiozajn homojn kaj trovis geamikojn el multaj diversaj landoj. La amikoj montris al mi, ke Esperanto estas vera internacia ligilo inter ĉiuj homoj, sekve ankaŭ inter la handikapuloj, kiuj tiamaniere povas interŝanĝi spertojn kaj paroli pri siaj problemoj kun amikoj el multaj diversaj mondopartoj. Mi supozas, ke tio estis la baza ideo de Jozefo Vaněček, kiam li fondis IKEH al AEH, ideo, kiu absolute plenumiĝis.

En kelkaj landoj la leĝoj estas pli favoraj al handikapuloj ol en aliaj landoj kaj eble en tiu sento Esperanto povas esti ponto gvidanta al la atingo de tio, ke ĉie en la mondo la handikapuloj ricevu la necesan helpon. Mem la interŝanĝo de leteroj aŭ konversacioj dum internaciaj renkontiĝoj povas helpi plibonigi la vivkondiĉojn aŭ almenaŭ animstaton de tiuj, kiuj estas malpli bonŝancaj. Ankaŭ al mi la renkontiĝoj de AEH-IKEH multe helpis kaj donis forton por daŭrigi mian vojon. Mi dankas al ĉiuj, kiuj ofertis al mi sian amikecon.

Ĉijare mi ne povas partopreni la kongreson de AEH-IKEH, sed kompreneble mi daŭrigas kiel membrino de la organizaĵo kaj esperas revidi vin ĉiujn ĉe la venonta renkontiĝo.

Al la nova komitato mi deziras bonŝancon, multe da sukceso en ĝia laboro kaj tiom da ĝojo, kiom mi havis. Al Jarmila mi deziras sanon kaj forton por daŭrigi ŝian laboron. Ŝi povas ĉiam kalkuli kun mia amikeco.

Delia Pick, Hamburgo

Plano de la agado por venonta periodo

Estas malfacile paroli pri venonta agado. Kiam mi denove tralegis, kion ĉion ni dum tiu kvinjara periodo por AEH sukcesis fari, mi opinias, ke ni ne povas tro altigi nivelan lateton de nia agado.

Se la amikino Jindra Drahotová sukcesos plu ĉiun duonjaron organizi semajnan restadon en Skokovy, ĉar ĝi estas tre ŝatata loko de niaj membroj, se ni plu kapablos eldonadi la monatan gazeton Informilo kaj kvaronjaran suplementon Antaŭen,

kaj se ni regos same rapide respondadi multajn korespondaĵojn, dependas de multaj kondiĉoj, ĉefe de nia sanstato.

Venonta jaro estas nomita kiel la Jaro de lingvoj, do ni elpensos eble kun Via helpo ian programon. Post du jaroj estos centa datreveno de Esperanto-klubo de d-ro Schulhof en Pardubice, do ni ankaŭ devos prepari ian solenaĵon.

Tamen mi opinias, ke pli bone estas agi kaj utile labori, ol multe antaŭen plani. La jaroj flugas tro rapide kaj ni povas labori nur laŭ niaj ebloj.

Jarmila Rýznarová

La pioniro de Esperanto inter nevidantoj

La Esperanto-Braillo.
(Reliefpinta skribotranso por blinduloj.)

La sistemo-bazo sur skemo de ses punktoj. Unu aŭ kelkaj el ili, se ĉiujn aŭ kelkajn, havas signifon de litero aŭ interpunkcia signo.

La alfabeto kaj ciferoj.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j
k	l	m	n	o	p	q	r	s	t
u	v	w	x	y	z				

La ordigo de la punktoj:

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12

Metodo: 1) Larnu la unuan deklin de literoj. 2) La dua deklin estas formita per aldonado de punkto 3 de ĉiu litero de la unua deklin. 3) La resta estas formita per aldonado de punktoj 2 kaj 6.

Surda, blinda kaj korphandikapita svedo – Harald Thilander (1877-1958) ĝis nun apartenas al mondtaksitaj lingvistoj. Li meritis antaŭ ĉio pri monda disvastigo de la Esperanto por blinduloj kaj gravaj okul-malsanuloj. Harald Thilander Esperanton transformis en brailan skribon, do tiamaniere li ebligis tutmondajn kontaktojn por okulhandikapitaj homoj.

H.T. naskiĝis kiel filo de instruisto en sveda kamparo. Sed jam kiel knabo, post skarlatino totale li perdis vidkapablon, kaj ankaŭ lia aŭdokapablo malboniĝis, poste li tute surdiĝis. Ankaŭ lia korpostato ne respondis al la samaĝaj infanoj, pro tio lia patro aligis lin en azildomon por blinduloj kaj por mense malfruiĝintaj. Al juna kaj handikapita Harald do mankis la baza, normala klereco, ĉar tie oni instruis nur religion kaj eklezian lingvon.

Svedio ĝis nun apartenas al la landoj kun malgranda kvanto de blinduloj, do precipe tiam mankis libroj skribitaj punktoforme. Sed la knabo ne rezignis, plie li konstatis, ke nur scio de pluaj fremdaj lingvoj ebligos al li legi pli da libroj en punktoskribo. Jam kiel 18-jara li transkribis en braila-skribon francan gramatikon. Laŭvice li, spite al san-problemoj, ellernis anglan, francan kaj germanan lingvojn. Finfine li ekkonis Esperanton. Baldaŭ li komencis publikigi en revuo por blinduloj „Esperanta ligilo“ kaj en la jaro 1913 li iĝis ĉefredaktoro por venontaj 45 jaroj. Li fondis malgrandan presejon, kie oni elpresadis la revuon, poste li iĝis ankaŭ redaktoro de sveda semajna gazeto por blinduloj, kiun financis ŝtato, do li povis plivastigi funkcion de la presejo.

Sed la „Esperanto ligilo“ restis lia tutviva amo. Eldonadon de la revuo rompis du mondmilitoj, sed Thilander ĉiam rekomencis labori. Vivlaboraĵo de surd-blinda Harald Thilander daŭras ĝis nun kaj servas al ĉiuj, kiuj volas utiligi ĝin por prospero de nevidantoj de la tuta mondo.

Elĉehigis Pavel Nechvíle

E-renkontiĝoj en Ĉeĥa respubliko :

La 6-a TREP – Plasy

Turisma renkontiĝo okazis de la 14-a ĝis la 17-a de junio 2007 en ripozejo Máj

meze de la belega naturo ĉe urbeto Plasy. Kvankam ĝin partoprenis nur 13 personoj, oni temis pri la renkontiĝo laŭ la programo riĉa, interesa kaj fruktodona. Ĉi-jaran TREP vizitis 4 gastoj el Francio, kiuj parte ĉeestis gajan vesperan programon kun kantado gvidanta de kantisto M. Smyčka.

Krom la multnombraj promenoj tra Plasy kaj en ĝia ĉirkaŭ-

aĵo, partoprenantoj vizitis muzeon kun galerio en Mariánská Týnice, kastelon Kozel kun belega parko, kastelon Nebílový kaj Starý Plzenec, kie ĉeestantoj mal-

kovris memortabulon de la komponisto, esperantisto Stanislav Suda. Interesa estas fakto, ke ĝuste li muzikis la poemon de L. Zamenhof „Al la fratoj“ – dediĉitan al la Unua kongreso de ĉefaj esperantistoj en Prago (1909).

En Plasy laboris ankaŭ ELFo sub gvidado de samideano Ing. Werner. Dank al ilia klopodo kaj interesa laboro, estis la programo ankaŭ utila.

Sinceraj dankoj apartenas ĉefe al la organizantoj de pilsena klubo – al prezidanto Václav Kaprál, al zorgema, afabla Standa Pech, Marie Zýková kaj al ELFo – anoj – ĉefe al Jan Werner por senĉesa klopodo al la prosperado de nia E-movado kaj amika helpo por mi mem.

Věra Muchnová

E-rondeto en Litomyšl

denove funkcias jam la kvinan jaron. La datrevenon solenis iliaj membroj en marto per ekspozicio kaj per renkontiĝo en la urba biblioteko, en programo estis krom interesaj prelegoj diversaj aventuroj el vojaĝoj al kongresoj kaj al E-geamikoj. Ni esperu, ke la urbo Litomyšl denove renovigos sian famon kiel en la tempo de la verkisto Karol Pič. Li famigis sian urbon per la libro Litomišla tombejo. Bedaŭrinde post lia morto la E-rondeto malaperis.

E-klubo en Česká Třebová -

1) infana grupo.

En la tagoj de 11.-13.5.2007 vizitis infana E-grupo gvidata de Zdenka Novotná el Ĉ.Třebová siajn geamikojn en Ratíškovice. Ilia ĝemeliĝo daŭras jam 9 jarojn. Ambaŭ grupoj de infanoj prezentis siajn konojn en Esperanto, kantis kaj konkursis, kompreneble vizitis ankaŭ zoologian ĝardenon kaj muzeon de minista historio. Preskaŭ post unu monato gastis E-infanoj de Ĉ.Třebová siajn geamikojn el pola urbo Rybník. Partoprenis ankaŭ E-infanoj el diversaj lokoj kaj solenis Esperantan infanan tagon. Denove ilia programo estis tre interesa kaj bone preparita. Polaj infanoj vizitis ankaŭ la lernejon en vilaĝo Opatovec kaj diskutis pri diferencoj en polaj kaj ĉefaj lernejoj.

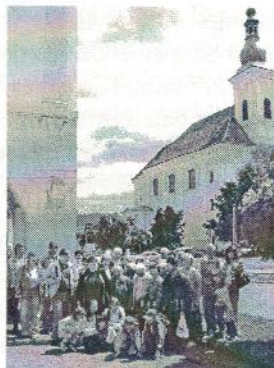

2) plenkreskuloj:

La 18-an de junio vizitis esperantistoj el proksima kaj fora ĉirkaŭaĵo la restoracion Hory super la urbo Č.Třebová. La membroj de E-rondeto Amikeco preparis renkontiĝon kun turisma ekskurso al renovigita dometo de fama ĉeĥa pentristo Max Švabinský Kvardek partoprenantoj admiris bone restaurigitan dometon, belan naturon kaj veteron. La infana programo, bona kolekto, bongusta vespermanĝo, granda tombolo kaj muziko por danco sub gvido de J.Křížková kaj Z.Novotná gajigis la ĉeestantojn.

E-klubo en Šumperk:

Tradicia renkontiĝo de tiu ĉi klubo okazis ne en Šumperk, sed en proksima urbo Zábřeh la 12-an de majo 2007. Ĉiuj partoprenintoj (37) trarigardis pluajn lokojn de la urbo, promenadis inter florantaj rododendronoj kaj admiris odorajn azaleojn ĉe la preĝejo de husana eklezio. Tie la paroĥestro rakontis al ili pri historio de la preĝejo. Ili vizitis ankaŭ muzeon, en kiu troviĝas la ekspozicio pri fama vojaĝinto Jan Eskymo Welzl. Estas la sama domo, kie naskiĝis la unua edzino de J. A. Komenio.

El ricevita korespondaĵo:

De A. G. Francio:

Fine de majo mi partoprenis francan inter-asocian kongreson en Bourg-en-Bresse – proksime de Liono. Ĝi estis tre agrabla kaj interesa, kiam mi pli ol du horojn parolis skajpe*) kun ĉina lernejo, en kiu 30 infanoj lernas Esperanton. Sur la ekrano mi vidis la klason en Ĉinio kaj ni povis konversacii kun ili pere de komputilo. La konversacion gvidis franca samideano, nun loĝanta en Ĉinio. Ankaŭ mi salutis ĉinajn partoprenantojn, infanojn, gepatrojn kaj geinstruistojn.

*)klarigo de la neologismo "skajpi-skajpe": temas pri nova komputila programa sistemo, ebliganta al uzantoj de komputiloj komuniki telefone senpage kun la tuta mondo. Oni povas ankaŭ samprograme uzi videokameron.

De J. C. Ĉeĥio:

Ĝus mi tralegis junian Informilon kaj Antaŭen kaj mi povas skribi, ke ili entuziasmigis min per interesaj fotetoj kaj enhavo. Mi admiris, kion la vojaĝantoj povis ekkoni kaj admiri en fora kontinento, ĉion, dank' al Esperanto.

De O. Scheidel Francio venis rememoro je aventuro, kiu okazis al ŝi antaŭ 30 jaroj, ŝi tiam revenis el UEA kongreso en Varsovio. Ŝi nomis la artikolon:

Doktoro Zamenhof parolas .... ankaŭ post la morto

En Varsovio dum la UEA kongreso en la jaro 1987 mi loĝis ĉe geamikoj, kiuj dorlotis min per donacetoj. Mi havis grandan ĝojon post multaj jaroj denove babilu kun mia amikino, kiu donacis al mi belan portreton de doktoro Zamenhof. La portreto estis el kupro, fiksita en lignokadreto. Zorge mi lokis tiun valoraĵon en mian valizon, ĉio ŝajnis esti en ordo...

Senzorge mi enaviadiliĝis kaj veninte en Francion, mia filo jam atendis min. Ni ambaŭ senpacience startis antaŭ rultapiŝo, kiu transportadas la valizojn, sed mia valizo ... nenie. Kie ĝi restis?

Do ni ambaŭ venis en policejon kaj al doganistoj, kie mi prezentis ĉiujn dokumentojn, pasporton ktp., sed ili nenion volis trarigardi.

Konsciencie, sed ridetante, ili tajpis sur la komputila klavaro kaj atendis la respondon al la metita demando. Subite tutserioze ili diris: "Via valizo restas en Varsovio, ĉar en ĝi estas io, kio kaŭzas reeĥon "bip-bip-adas."

Imagu mian teruran timon, mi jam vidis min enprizonigita en malliberejo. Kial? Mi ne sciis, kio en mia valizo povus resoni, kiam la doganistoj per speciala detektilo trovis ion danĝeran en mia valizo.

"Vi ne respondis al la alvoko de la polaj doganistoj, faritan antaŭ la forflugo de la aviadilo," deklaris la doganisto.

Kvankam li jam ridis kune kun mia filo, mi pli kaj pli timis. "Jes," diris la doganisto, "ili alvokis vin en Varsovio, kompreneble pole kaj vi ne reagis, tio estas grava delikto. Donu al mi la ŝlosilon de via valizo kaj se ĉio estas en la ordo, via filo povos repreni vian valizon post du tagoj. Ĝi estos malfermita ĉe la ĉeesto de du polaj, du svisaj kaj du francaj policistoj. Partoprenos ankaŭ reprezentanto de la flugkompanio Svissair."

Tro da ceremonio, mi pensis, mi ne bezonas priskribi al vi, kiel mi malbone dormis tiun ĉi nokton. Kio ankoraŭ okazos al mi?

En Varsovio mia valizo daŭre reeĥas je kontrolo de detektilo, ĝis oni malkovris la metalan – kupran portreton de doktoro Zamenhof, kiu ĉiam funkciigis la kontrolsonorilon de la ilo: "Bip, bip" respondis ĉiam la portreto de Zamenhof: "Esperanto vivas, estas la paca bombo" Mi opinias, ke la doktoro Zamenhof en la ĉielo tutkore ridis.

Odette Scheidel, Francio

Informo: Sabata lingva seminario en Prago okazos la **27-an de oktobro 2007** – gvidos Ing. Josef Krob. En septembro la lastan sabaton ni solenos ŝtatan festotagon, en la antaŭa sabato okazos la konferenco de ĈEA en urbo Polička.

Lingva angulo:

Kompleksaj tempoj en Esperanto estas iluzio

V Zamenhofovĉ nedotknutelnĉm zĉkladu esperanta je 16 pravidel a o slovese a ĉasovĉnĉ pojednĉvĉ 6. pravidlo, kterĉ zde doslovnĉ ocituji:

La *verbo* ne estas ŝanĝata laŭ personoj nek nombroj. Formoj de la verbo: la tempo estanta akceptas la finiĝon *-as*; la tempo estinta *-is*; la tempo estonta *-os*; la modo kondiĉa *-us*; la modo ordona *-u*; la modo sendifina *-i*. Participoj (kun senco adjektiva kaj adverba): aktiva estanta *-ant*; aktiva estinta *-int*; aktiva estonta *-ont*; pasiva estanta *-at*; pasiva estinta *-it*; pasiva estonta *-ot*. Ĉiuj formoj de la pasivo estas formataj per helpo de responda formo de la verbo *esti* kaj participo pasiva de la bezonata verbo; la prepozicio ĉe la pasivo estas *de*.

O složených ĉasech, v uĉebnicích esperanta nazývaných jako *kompleksaj* nebo *malsimilaj*, se Zamenhof nikdy nezmĉnil. Tyto ĉasy vymysleli snaživĉ stoupenci hnutí záhy po zveřejnění esperanta: Ludwig Emil Meier již v roce 1891, později Pierre Delaire, Camille Aymonier, Paul Fruictier a jinĉ. Implantovali do esperanta francouzskou konjugaci, aniž vzali na vĉdomĉ, že mezinĉrodní jazyk se nemŉže ředit jen francouzským modelem. Je s podivem, že teorii složených ĉasŉ převzali i autoři „Plena analiza gramatiko de Esperanto“ (PAG, viz § 100, 101). Složené ĉasy jsme se uĉili a uĉíme také my podle našich uĉebnic (např. T. Kilian, V. Barandovská a j.).

V mnoha evropských jazycích existují složené ĉasy s pomocnými slovesy, např. být, mít, ĉhtĉt, stĉvat se, muset, jĉt, aĉkoliv sĉm tvar složenĉho ĉasu význam tĉchto sloves neobsahuje, je integrovĉn do významu zvlĉstních složených konjugací. Naproti tomu esperantské tzv. složené ĉasy řádnĉ významovĉ propojení pomocného slovesa *esti* s významovým slovesem neobsahují. Na tuto skuteĉnost upozornil již A. D. Atanasov v publikaci „La Lingva Esenco de Esperanto“, novĉ A. Cherpillod v knize „Lingvaj Babilajoj“ (2005).

To, co se v esperantu nazývá složeným ĉasem, nepředstavuje slovesný tvar. Je to obyĉejný vztah podmĉtu k přísudkovĉmu adjektivu pomocí sponovĉho slovesa *esti*. Toto spojení slovesa *esti* a přechodníku v tvaru ĉinnĉm nebo pasivním (jsou to adjektiva) je totĉž jako spojení slovesa *esti* a libovolného adjektiva. **Přĉklady:** *Esti invitita* nebo *esti vojaĝonta* nejsou složenými tvary o nic více než *esti feliĉa*. Tuto skuteĉnost si můžeme ovĉřit i na trojici vĉt, kterĉ představuje „sousednost ĉasŉ“, kterĉ bývá důvodem pro obhajování (dle mého názoru) iluzorních složených ĉasŉ. Příklad je převzat z výše uvedené knihy A. Cherpilloda

1): La lastan dimanĉon mi restis hejme, ĉar mia aŭto paneis, ĝi **estis riparota**.

2) Mardon mi devis vojaĝi aŭtobuse, ĉar mia aŭto **estis riparata**.

3) Ĵaŭdon mi vojaĝis aŭte, ĉar mia aŭto **estis riparita**.

Z obsahu vĉt mŭžeme usuzovat, ŝe v pondĉlŭ jsem pŕedat auto do opravny a ve stŕedu jsem ho pŕevzat opravenĉ. Adjektivnŭ tvary vŭznamovĉho slovesa *ripari* (*riparota, riparata, riparita*) mŭžeme nahradit obyĉejnŭmi adjektivy a syntaktickŭ mechanismus se nezmĉnŭ: Dimanĉe mia aŭto **estis blanka**, marde (refarbita) ĝi **estis flava** kaj ŝaŭde (denove refarbita) ĝi **estis blua**. Namŭsto neexistujŭcŭm sloŝenŭm ĉasŭm je tŕeba vĉnovat ĉas studia vŭznamu pŕechodnŭkŭ.

Tvrzenŭ, ŝe v esperantu jsou sloŝenĉ ĉasy podobnĉ tĉm v nŕrodnŭch jazycŭch, se vymykŕ logice esperanta, je to blŕhovĉ komplikovŕnŭ jeho jednoduchĉ mluvnicĉ.

Resumo en Esperanto: La aŭtoro de Esperanto ne provizis la lingvon per kompleksaj verboformoj (tempoj). Naive elpensis ilin liaj posteuloj. La teorion kaj instruon pri kompleksaj tempoj kritikis A. D. Atanasov kaj A. Cherpillod. La komplekso „esti + participa adjektivo“ ne havas apartan sencon, temas ja nur pri rilatigo de subjekto al predikata adjektivo. Ekzemple «esti invitita» ne estas pli kompleksa ol «esti feliĉa».

Jan Werner

Korespondi deziras:

Pola esperantisto serĉas korespondantojn, kiuj interesiĝas pri EX LIBRIS. Adreso: Ing. Bohdan Wasilewski, ul. Plantowa 4m23, PL-05-804 Pruszkŭw 6

Trista informo:

Estinta membrino de AEH kaj ofta partoprenantino de la tradiciaj renkontiĝoj en Pardubice samideanino Marie Kuŕeovŕ el Liberec forpasis en sia 86-a jariĝo.

Honoron al ŝia memoro.

INFORMILO – monata gazeto por esperantistoj-handikapuloj + suplemento **ANTAŬEN**

Eldonas AEH – Asocio de esperantistoj-handikapuloj Pardubice

Redaktoroj: M. Filip, J. Kosnar, J. Rŭznarovŕ, L. Srbovŕ

Adreso: Svaz zdravotnĉ postiŝenŭch esperantistŭ, Na Okrouhlŭku 953/21,

CZ-530 03 PARDUBICE, tel. 466 611 941

e-mail: aeh-ikeh@volny.cz interreto: www.volny.cz/aeh-ikeh

Bankovnŭ spojenŭ: Poŝtovnŭ spoŝitelna, ĉislo ŭĉtu AEH 192150088, kŭd banky 0300

Pŕi platbŕch vŝdŭ uved'te vaŝe ĉlenskĉ ĉislo (nad vaŝŭ adresou) jako variabilnŭ symbol!

Roĉnŭ pŕedplatnĉ ĉasopisu Informilo= 150,-Kĉ, pŕŭspĉvek svazu dobrovolnŭ.

La jarabono de Informilo 15 ĉ.

La redakcio ne ĉiam havas la saman opinion kiel la aŭtoroj de la artikoloj.